

BO'LAJAK TEXNOLOGIK TA'LIM O'QITUVCHILARIDA KINESTETIK QOBILIYATNI RIVOJLANTIRISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH

Hakimova Sharofat

*Termiz davlat pedagogika instituti Texnologiya
va geografiya kafedrası o'qituvchisi*

Anotatsiya: *Maqolada bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kinestetik qobiliyatni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish haqidagi fikr-mulohazalar bayon etilgan.*

Shuningdek, oliy ta'lim tizimida faoliyat yuritayotgan o'qituvchilarni innovatsion faoliyatga tayyorlash ishlarning mazmuni va mezonlari ilmiy manbalar asosida yoritilgan hamda oliy ta'lim tizimining umumiy samaradorligini oshirishning samarali omili sifatida qaralishi haqida metodik tavsiyalar berilgan.

Аннотации: *В статье представлены идеи по совершенствованию методики развития кинестетических способностей у будущих учителей технологического образования.*

Также на основе научных источников раскрываются содержание и критерии подготовки преподавателей, работающих в системе высшего образования, к инновационной деятельности, даются методические рекомендации по ее учету в качестве действенного фактора повышения общей эффективности функционирования системы высшего образования.

Abstract: *The article presents ideas on improving the methodology for developing kinesthetic abilities in future teachers of technological education.*

Also, the content and criteria for preparing teachers working in the higher education system for innovative activities are highlighted based on scientific sources, and methodological recommendations are given on how it can be considered an effective factor in increasing the overall efficiency of the higher education system.

Kalit so'zlar va tushunchalar: *texnologiya, pedagogika, innovatsiya, faoliyat, tayyorlash, yondashuv, samaradorlik, ta'lim, tizim, oliy ta'lim, axborotlashuv*

Ключевые слова и понятия: *технология, педагогика инновации, активность, подготовка, подход, эффективность, образование, система, высшее образование, информатизация*

Keywords and concepts: *technology, pedagogy, innovation, activity, training, approach, efficiency, education, system, higher education, informatization*

Bugungi kunda texnologik ta'lim sohasi jadal rivojlanib, o'qituvchilardan nafaqat nazariy bilimlar, balki yuqori darajadagi kinestetik qobiliyat ham talab etilmoqda. Kinestetik qobiliyat – bu o'qituvchining mexanik harakatlar, amaliy ko'nikmalar va motorik muvofiqlashtirish qobiliyatining rivojlanganligini anglatadi. Ushbu qobiliyatni rivojlantirish texnologik ta'lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy texnologik ta'lim jarayoni o'qituvchilardan yuqori darajadagi kasbiy kompetensiyalar bilan bir qatorda amaliy va kinestetik qobiliyatlarni ham talab etadi. Texnologik ta'lim fanlari, jumladan, texnik ijodkorlik, mehnat ta'limi, muhandislik grafikasi, robototexnika kabi yo'nalishlarda o'quvchilarga ko'nikmalarni samarali o'rgatish uchun o'qituvchilarning kinestetik qobiliyatlari yetarli darajada rivojlangan bo'lishi muhimdir. Ushbu tezisda bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kinestetik qobiliyatlarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish masalalari tahlil qilinadi.

Kinestetik qobiliyatning mohiyati va ahamiyati

- Kinestetik qobiliyat amaliy faoliyatda qo'llaniladigan harakat va koordinatsiya qobiliyatlarini o'z ichiga oladi.
- O'qituvchilarning amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil etishida muhim rol o'ynaydi.
- Kasbiy ta'lim jarayonida talabalarga texnologik operatsiyalarni o'rgatishda muhim vosita hisoblanadi.

Kinestetik qobiliyatning mohiyati va uning texnologik ta'limdagi roli

Kinestetik qobiliyat – bu insonning tanasi va harakatlari orqali muayyan faoliyatni o'zlashtirish qobiliyatidir. Ushbu qobiliyat o'qituvchiga:

- turli mexanik va texnologik jarayonlarni o'zida mujassamlashtirish;
- amaliy mashg'ulotlarni samarali tashkil qilish va bajarish;
- texnologik operatsiyalarni talabalarga aniq tushuntirish va ko'rsatish;
- motorika, koordinatsiya, tezkor reflekslar va aniq harakatlarni boshqarish imkoniyatini beradi.

Texnologik ta'lim jarayonida kinestetik yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi, chunki ushbu metodologiya orqali o'quvchilar mavzularni nafaqat nazariy, balki amaliy tarzda ham yaxshi o'zlashtiradilar.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kinestetik qobiliyatni rivojlantirish metodikasi

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarida kinestetik qobiliyatni rivojlantirish quyidagi yondashuvlar orqali amalga oshiriladi:

1. **Amaliy mashg'ulotlar va laboratoriya ishlari** – kinestetik tajriba orttirish uchun maxsus amaliy topshiriqlarni bajarish.

- ☐ Mashg'ulotlarda turli texnik jihozlar va asbob-uskunalar bilan ishlash.
- ☐ Modellashtirish va konstruktorlik topshiriqlarini bajartirish.
- ☐ Qo'l mehnatini talab qiluvchi turli eksperimental ishlarni tashkil qilish.

2. **Trening va simulyatsiya metodlari** – real jarayonlarga yaqinlashtirilgan mashg'ulotlar orqali qobiliyatni shakllantirish.

- ☐ Real ish sharoitlariga yaqin muhitda mashg'ulot o'tkazish.
- ☐ O'quvchilarga mo'ljallangan maxsus kinestetik mashqlarni bajarish.
- ☐ Konstruktiv-mexanik harakatlarni talab qiluvchi topshiriqlarni bajarish.

3. **Innovatsion texnologiyalardan foydalanish** – VR (virtual reality), AR (augmented reality) texnologiyalaridan foydalanib, interaktiv muhit yaratish.

☐ Virtual reallik (VR) va kengaytirilgan reallik (AR) texnologiyalari orqali muhandislik-texnologik jarayonlarni o'rgatish.

☐ 3D modellashtirish va simulyatsiya dasturlaridan foydalanish.

☐ Robototexnika va avtomatlashtirish tizimlari bilan ishlash orqali kinestetik ko'nikmalarni shakllantirish.

4. **Dasturiy modellar va robototexnika** – zamonaviy dasturlar va robotlar yordamida kinestetik qobiliyatni rivojlantirish.

5. **Refleksiv yondashuv** – o'qituvchi tomonidan o'z harakatlarini tahlil qilish va doimiy takomillashtirish.

☐ O'qituvchilarning o'z amaliy faoliyatlarini tahlil qilish, o'z-o'zini baholash.

☐ Mutaxassislar bilan seminar va mahorat darslari tashkil etish.

☐ Ko'p martalik takrorlash va amaliyot orqali motorik harakatlarni mustahkamlash.

Xulosa o'rnida shuni aytish mumkinki, bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kinestetik qobiliyatlarini rivojlantirish ularning kasbiy mahoratini oshirish, o'quvchilarga amaliy mashg'ulotlarni samarali o'rgatish va zamonaviy texnologiyalarni egallash imkonini beradi. Shunday qilib, kinestetik metodikalar asosida o'qitish jarayoni samaradorligini oshirish texnologik ta'limni yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Bo'lajak texnologik ta'lim o'qituvchilarining kinestetik qobiliyatlarini rivojlantirish o'quv jarayonining sifatini oshirishda va o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Innovatsion metodlar, zamonaviy texnologiyalar va refleksiv yondashuvlar orqali ushbu qobiliyatni rivojlantirish texnologik ta'lim samaradorligini oshiradi va kelajak avlod o'qituvchilarining pedagogik mahoratini yanada mustahkamlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Mallaev O. Yangi pedagogik texnologiyalar. T. 2000. Klarin M.V. Pedagogicheskaya texnologiya v uchebnom protsesse. Analiz zarubejnogo opyta // M.: Znanie, 1989 / Novoe v jizni, nauke, texnike. Ser. « Pedagogika i psixologiya ». № 6. Shamshieva N.N. Strategiya innovatsionnogo razvitiya vysshix uchebnyx zavedeniy v usloviyax integratsii « VUZ-proizvodstvo ». Monografiya. T.: "Iqtisodiyot", 2016. S.156. Tolipov O'., Usmonboeva M. Pedagogik texnologiya: nazariya va amaliyot. T. 2005.

2. Nazarova N.M. Spetsialnaya pedagogika. M.: «Akademiya» , 2005. S 345-346

3. Muslimov N.A., Usmonboeva M.H., Sayfurov D.M., To'raev A.B. Pedagogik kompetentlik va kreativlik asoslari /. – Toshkent, 2015. – 5 bet.

4. Strajev V.I. Texnologiya informatsionnogo obshchestva /B.I.Strajev// Internet i sovremennoe obshchestvo: Materialy Vserossiyskoy ob'edinyonnoy konferentsii. Sankt-Peterburg, 20-24 noyabrya 2000.S 292.

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

IV son, Mart

5. Ko'charovich, O. A., & Akmalovich, K. S. (2024). Texnologik Ta'lim Jarayonida Zamonaviy Innovatsion Texnologiyalarning O'rni. *Miasto Przyszłości*, 45, 197-200.
6. Akmalovich, K. S. (2025). METHODOLOGY OF FORMING THE COMPETENCE OF A TECHNOLOGY TEACHER TO CARRY OUT INDEPENDENT INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY. *JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH*, 2(1), 480-484.
7. Akmalovich, K. S. (2025). TEXNOLOGIK TA'LIMDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNI TASHKILLASHTIRISH METODIKASI. *TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR JURNALI*, 1(2), 173-179.
8. Кучаров, А. С. (2019). ОЦЕНКА ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ ТУРИЗМА ТАШКЕНТСКОЙ ОБЛАСТИ. In *Студенческие научные исследования в сфере туризма и спортивного менеджмента* (pp. 110-112).
9. Кучаров, А. С., Акбаров, Н. Г., & Ишманова, Д. Н. (2021). ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ И ГОСУДАРСТВЕННОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ВНЕШНЕТОРГОВЫХ ОПЕРАЦИЙ В УЗБЕКИСТАНЕ. In *Экономика и управление: ключевые проблемы и перспективы развития* (pp. 164-169).
10. Кучаров, А. С., & Бобожонов, А. Б. (2021). *Планирование и педагогический дизайн в дистанционном обучении* (Doctoral dissertation, Белорусско-Российский университет).
11. Кучаров, С. (2022). Texnologik ta'limda zamonaviy o'qitish metodlaridan foydalanish. *Современные тенденции инновационного развития науки и образования в глобальном мире*, 1(3), 280-284.
12. Kucharov, S. (2024). MODERN INNOVATIVE TECHNOLOGICAL ROLE OF INFORMATION EDUCATION IN THE PROCESS OF TECHNOLOGICAL EDUCATION. *Science and innovation*, 3(B2), 52-56.
13. Kungratovich, C. R., & Akmalovich, K. S. (2023). METHODOLOGY OF PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT OF FUTURE TECHNOLOGY TEACHERS IN INFORMATION EDUCATION. *Science and Innovation*, 2(12), 14-18.
14. Дусяров, Х. Ч., & Кўчаров, С. А. (2023). ТЕХНОЛОГИК ТАЪЛИМДА УЗВИЙЛИК ФАНИНИНГ НАЗАРИЙ ВА АМАЛИЙ АСОСЛАРИ. *Zamonaviy fan va ta'lim yangiliklari xalqaro ilmiy jurnal*, 1(5), 22-35.
15. Kungratovich, C. R., Kucharovich, O. A., & Akmalovich, K. S. (2024). TECHNOLOGY OF USING INNOVATIVE PLATFORMS IN EDUCATION OF TECHNICAL SCIENCES. *Science and innovation*, 3(B2), 248-254.
16. Kucharov, S. A. (2024). STATE-OF-THE-ART FOR FUTURE TECHNOLOGICAL EDUCATION TEACHERS REQUIREMENTS AND OPPORTUNITIES. *World of Scientific news in Science*, 2(1), 386-393.
17. Кучаров, А. С., Бобожонов, А. Б., & Хошимов, Д. З. (2021). ОЛИЙ ТАЪЛИМ СОҲАСИДАГИ ИСЛОҲОТЛАР ДОИРАСИДА АХБОРОТ ТЕХНОЛОГИЯЛАР

TA'LIM, TARBIYA VA INNOVATSIYALAR

IV son, Mart

АСОСИДА МАЛАКАЛИ ПЕДАГОГ КАДРЛАР ТАЙЁРЛАШ. *Перспективы развития высшего образования*, (9), 75-88.

18. Кучаров, С. А. (2021). AXBOROT-TA'LIM MUHITIDA KASBIY O'QITUVCHILARNI PEDAGOGIK FAOLIYATGA TAYYORLASH: DOI: <https://doi.org/10.53885/edinres.2021.86.21.061> Kucharov Sardorbek Akmalovich Termiz davlat universiteti, «Technologik ta'lim» kafedrası o'qituvchisi. *Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал*, (1-Махсус сон), 116-118.

19. Choriev, R., & Kucharov, S. (2023). THE ROLE OF PRODUCTION EDUCATION IN THE VOCATIONAL TRAINING PROCESS. *Science and innovation*, 2(A8), 93-96.

20. Rozimurod, Q., Kocharovich, O. A., & Ogli, Y. S. F. (2023). ABOUT VIBRATION NOISE PROBLEMS IN MACHINERY AND MACHINES USED IN COTTON GINNING FACTORIES (CCP). *Science and innovation*, 2(A4), 220-226.